

PROGNOS 29.8.2006

OLJAN OCH EKONOMIN

PROGNOSER MED MAKROMODELL

Tilläggsuppgifter:

Prognoschef
Eero Lehto
Tel. 358-9-2535 7350
e-mail:
Eero.Lehto@labour.fi

Informatör
Heikki Taimio
Tel. 358-9-2535 7349
e-mail:
Heikki.Taimio@labour.fi

Prognos 2006 - 2007 BNP-TILLVÄXTEN I FINLAND ÖVER 5 PROCENT I ÅR

BNP-tillväxten i Finland är fortsatt snabb 2006. Den gynnsamma utvecklingen förklaras av den starka uppgången i världsekonomin och de finländska teknologiindustri-företagens framgångar i den internationella konkurrensen. Anmärkningsvärt är att tillväxten tagit fart på Finlands viktigaste exportmarknader i Europa. En av de viktigaste faktorerna bakom den ekonomiska tillväxten i Finland är förutom utrikeshandeln den fortsatt rätt snabbt ökande privata konsumtionen som hållits uppe av det förbättrade sysselsättningsläget. Också investeringarna har ökat i snabb takt. Driftstoppet i skogsindustrin förra året höjer siffran för BNP-tillväxten 2006 med omkring en procentenhet till 5,1 %.

Nästa år avtar den ekonomiska tillväxten i Finland och blir 3,5 %. Tillväxten är fortsättningsvis relativt hög då Finlands export stärks av en något ökad tillväxttakt i Europa och den inhemska efterfrågan – konsumtion och investeringar – fortsätter att öka i måttlig takt. Riskerna för den ekonomiska tillväxten i Finland hänger samman med den internationella ekonomin. Den väntade avmattningen i tillväxten i USA hindrar inte att tillväxten i Europa tar fart. Skulle tillväxten i USA dock vända brant nedåt mot en recession kunde den internationella ekonomin hamna i kris.

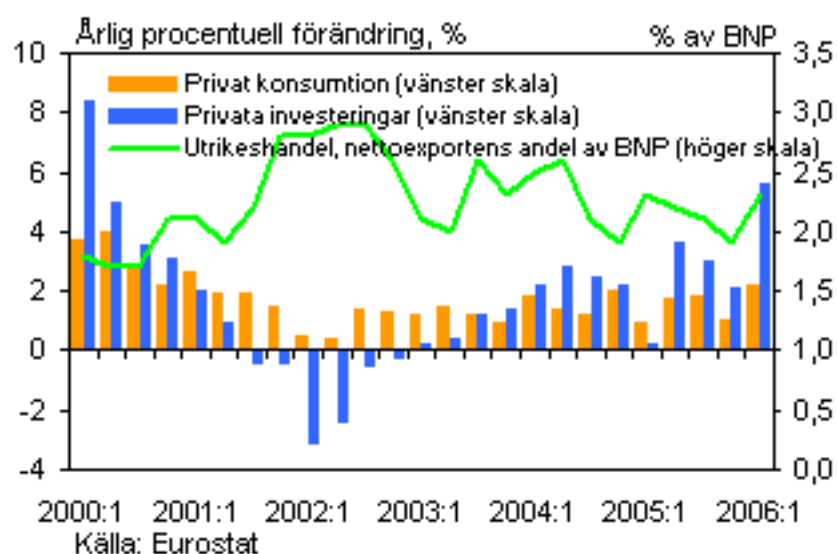
Tillväxten i Europa tar fart

BNP-tillväxten i euroområdet uppgick 2005 till 1,3 %. Under första halvåret 2006 växte BNP i euroområdet redan med drygt 2 % från året innan, och Löntagarnas forskningsinstitut förutspår att BNP-tillväxten för helåret blir 2,4 %. Tyngdpunkten för tillväxten ligger fortfarande på utrikeshandel och investeringar. Även uppgången i privat konsumtion tar fart en aning. Framtidsutsikterna i euroområdet har blivit ljusare inte bara inom industrin utan också i byggbranschen, tjänstebanschen och detaljhandeln. Konsumentförtroendet har stärkts och kapacitetsutnyttjandet har ökat. I och med den något ökade tillväxten har sysselsättningsläget förbättrats, och arbetslösheten sjönk i juli till 6,6 % mot att ett år tidigare ha legat på 7,3 %.

Konsumentförtroendet är alltså svagt i Tyskland, Frankrike och Italien, vilket har återspeglats i en långsam tillväxt i

privata konsumtion. Men det är uttryckligen i de här länderna som den privata konsumtionen och av den beroende näringsgrenar tar fart, vilket garanterar en fortsatt, om än svag, tillväxtökning långt in på nästa år. Tillväxten i euroområdet beräknas nästa år stiga till 2,6 %. Utvecklingen kan knappast stoppas ens av den aviserade tyska momshöjningen med tre procentenheter vid början av nästa år. Vändningen nedåt i vissa konfidensindikatorer för tyskt näringsliv tyder på att den positiva grundstämning som nu präglar hushållens framtidstro även i Centraleuropa inte har beaktats. Tillväxten har redan en längre tid varit hög i de nordiska länderna, Irland, Spanien och nästan alla nya EU-länder. I dessa länder väntas läget förbli relativt gott även nästa år.

Ekonomisk utveckling i euroområdet 2000:1 - 2006:1

Konsumentpriserna i euroområdet steg under perioden maj-juli med 2,5 % från året innan. Rensade för livsmedels- och energipriser gick konsumentpriserna under samma period upp med omkring 1,5 %. Att konsumentprisinflationen stigit till drygt 2 % förklaras av den dyrare oljan. Europeiska centralbanken reagerade den 3 augusti på det faktum att inflationen fortsatt att ligga kännbart över tvåprocentsgränsen genom att höja sin styrränta med 0,25 procentenheter till 3 %. Detta var den tredje höjningen med 0,25 procentenheter i år.

Den avmattade tillväxten i USA minskar efterfrågan på olja, och oljepriset väntas inte stiga nämnvärt från sin nuvarande nivå. Följaktligen kommer inflationen i euroområdet att småningom avta. I år beräknas konsumentpriserna i euroområdet ligga i genomsnitt 2,3 % och nästa år ca 2 % högre än året innan. Den avtagande inflationstakten och den amerikanska centralbankens nyligen fattade beslut att hålla räntan oförändrad minskar ECB:s benägenhet att höja

räntan. ECB väntas dock höja sin ränta med 0,25 procentenheter en eller ett par gånger ännu i år. Den korta 3 månaders euroräntan kommer i år i genomsnitt att ligga på 3,1 %. Nästa år stiger den till 3,8 % i genomsnitt. Också de långa räntorna stiger, men med mindre än en procentenhet.

Raset i bostadsbyggandet får tillväxten i USA att vända nedåt

BNP i USA växte förra året enligt justerade uppgifter med 3,2 %. Första kvartalet 2006 var BNP i USA på årsnivå 5,5 % högre än under föregående kvartal. Men under andra kvartalet sjönk tillväxten till 2,5 %. Under slutet av året väntas tillväxttakten avta ytterligare, och i nuläget bedöms den amerikanska tillväxten i år bli 3,3 % högre än förra året. Tillväxten i USA dämpas framförallt av det minskade bostadsbyggandet. Även den privata konsumtionen ökar i en lägre takt än förut. Till utvecklingen har bidragit bland annat åtstramningen av penningpolitiken till följd av den accelererade inflationen. I USA har kärninflationen, rensad för energipriser, legat omkring en procentenhet högre än i Europa. Den amerikanska centralbanken tvingas ännu länge gå balansgång mellan oron för att inflationen tar fart och risken för att tillväxten stagnerar. Av allt att döma är den rådande tendensen att den ekonomiska tillväxten avtar, vilket också bryter inflationen, och penningpolitiken stramas således inte mera åt nämnvärt.

Euron stärks mot dollarn

Den avtagande tillväxten i USA i förening med återhämtningen i Europa tenderar att försvaga dollarn i förhållande till euron. Detta är de facto den centrala transmissionsmekanism genom vilken avmattningen i den amerikanska tillväxten påverkar Europa. Den direkta effekten av handelsflödet är förvånansvärt liten. Europa är sist och slutligen en stor inre marknad där utrikeshandeln inom området är avsevärt större än handeln med omvärlden. Betecknande är att euroområdets export till lilla Schweiz utgör drygt en tredjedel av dess export till USA.

Fortsatt hög tillväxt i Kina

I Asien är tillväxttakten fortsatt hög. BNP i Kina växer i år med drygt 10 % från förra året, och tillväxttakten beräknas inte avta nämnvärt nästa år. Den balanserade tillväxten förklaras av att Kina har lyckats hålla nere konsumentprisinflationen, dvs. under 2 %, trots att den nominella lönenivån redan stiger i en årstakt av ca 15 %. Lönenivåökningen i Kina, en intern revalvering, stöder även en balanserad utveckling av den globala ekonomin. I synnerhet för den europeiska konkurrenskraften är det

gynnsamt att den snabba uppgången i lönenivån fungerar som en motkraft mot den kinesiska valutans depreciering mot euron. Av allt att döma kommer den kinesiska valutan, renminbin, även framöver att vara bunden till den allt svagare dollarn.

Den snabba ekonomiska tillväxten i Ostasien har skapat gynnsamma förhållanden för en återhämtning i den japanska ekonomin. Japans handel med Kina fortsätter att visa ett stort överskott. En framgångsrik utrikeshandel och ett förbättrat sysselsättningsläge utgör garantier även för en fortsatt tillväxt i den inhemska efterfrågan. BNP i Japan växer i år och nästa år med ca 3 % från året innan. Ett fortsatt högt oljepris säkerställer att tillväxten i Ryssland ligger kvar på 6 %.

Exporttillväxten drygt 10 procent

Finlands utrikeshandel – både export och import – växte i rask takt redan förra året. Volymmässigt ökar exporten i år avsevärt mer än importen. Exporten av varor och tjänster växer med 12 %, medan importen av varor och tjänster ökar med knappt 9 %. Tillväxten i den finländska exporten har tagit fart tack vare uppgången på exportmarknaderna inom EU-området och den fortsatta höga tillväxten i Ryssland. Också de avsevärt ökade fartygsleveranserna jämfört med året innan och driftstoppet i skogsindustrin förra året bidrar till att höja tillväxtsiffrorna för exporten. Nästa år är exporttillväxten fortsatt hög, ökningstakten mattas dock av och beräknas bli 6,2 %. Exportens tillväxtbana återspeglas i hög grad även i importvolymen. Både i år och nästa år växer importen dock klart långsammare än exporten.

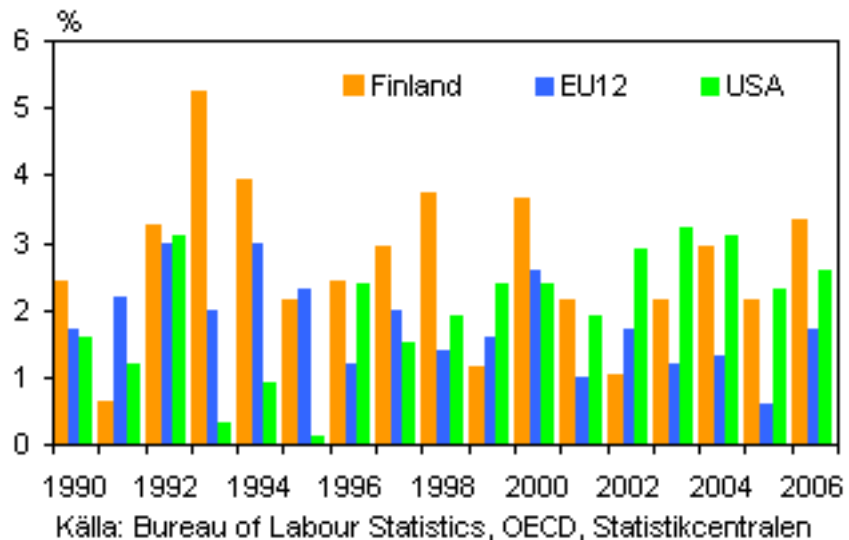
Det högre oljepriset höjer varu- och tjänsteimportpriserna i Finland 2006 med nästan 6 % från förra året. Exportpriserna stiger i år med omkring 3 %. Nästa år försvagas bytesförhållandet i utrikeshandeln inte längre då prisnivåökningen är lika stor för såväl exporten som importen, dvs. 2,6 %. Till följd av den snabba tillväxten i exportvolymen ökar överskottet i handelsbalansen redan detta år markant från förra året, trots att bytesförhållandet försvagas. Nästa år fortsätter handelsbalansen att förstärkas då utrikeshandelsprisernas utveckling inte längre dämpar denna tendens.

Full fart för teknologiindustrin

Tillväxttakten för produktionen inom teknologiindustrin accelererade redan sommaren 2005. Bekräftelse på detta fick vi emellertid först i nationalräkenskaperna som blev klara i somras. Farten i teknologiindustrin var så hög att den nästan utplånade nedgången i totalproduktionen på grund

av driftstoppet i skogsindustrin. Också i år ökar produktionsvolymen i teknologiindustrin i snabb takt, dvs. med närmare 10 %. Elproduktionen ökar likaså avsevärt från förra året, då konsumtionen till stor del bestod av elektricitet producerad i de övriga nordiska länderna. Men totalt sett vilar tillväxten i Finland på en bred bas. Också handeln, transportbranschen och byggbranschen växer i en takt av drygt 5 % i år. Nästa år avtar produktionen i andra centrala branscher förutom privata tjänster och företagstjänster.

Arbetsproduktivitet, förändring från föregående år, hela ekonomin, per arbetad timme

Den relativt snabba ekonomiska tillväxten i Finland är i hög grad resultatet av ökad arbetsproduktivitet. Produktiviteten har i Finland ökat mer än i det övriga Europa (EU-15 exkl. Österrike, Portugal och Luxemburg). Under perioden 2000-2006 ökar arbetsproduktiviteten i Finland nästan lika mycket som i USA.

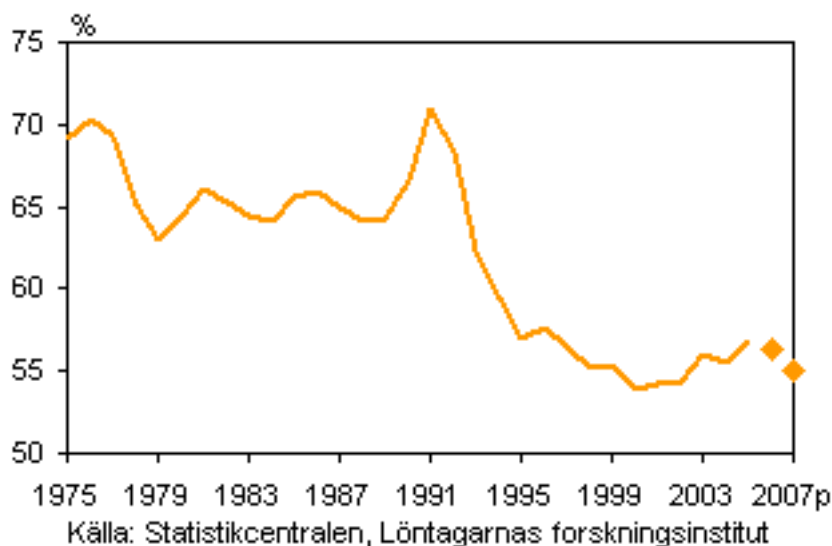
Köpkraftens stärks genom skattesänkningar, andelen kapitalinkomster ökar

I år var löneökningarna enligt den inkomstkomstpoltiska helhetslösningen måttliga och trädde i kraft först i juni. Löneglidningen och löneöverhänget påverkar lönenivån mer än vad som förutsågs i vårens prognos. Följaktligen stiger inkomstnivån totalt med 3,1 %. Den höga ekonomiska tillväxten ökar efterfrågan på arbetskraft, och i år växer lönesumman med 5 %. Lockouten inom pappersindustrin förra året återspeglas i siffrorna som en accelererad tillväxt i antalet arbetade timmar.

Den inkomstpolitiska helhetsuppgörelsen gäller till slutet av september 2007, och för nästa år har inga löneökningar avtalats. Löneöverhänget från detta års lönehöjningar utgör

dock klart drygt en procent, och företagens goda resultatutveckling möjliggör en snabbare tillväxt än normalt i resultatlöner och annan löneglidning. Nästa år beräknas lönesumman öka med 4 %. Siffran blir lägre om förhandlingarna på arbetsmarknaden drar ut på tiden och de nya löneökningarna blir uppskjutna till efter årsskiftet.

Funktionell inkomstfördelning i företagsverksamhet 1975 - 2007

I förhållande till konjunkturläget är löneökningarna måttliga, och lönesumman växer i år och nästa år långsammare än verksamhetsöverskottet inom den privata sektorn. Den funktionella inkomstfördelningen förändras så att lönernas andel av ökningen i företagens värde sjunker till samma nivå som under konjunkturtoppen i slutet av 1990-talet.

Förra året minskade hushållens kapitalinkomster då dividendutdelningen påverkades av förberedelserna året innan inför kapital- och samfundsskattereformen. I år återgår dividendinkomsterna till sin tidigare nivå. Skogsindustrins inkomster vänder uppåt till följd av stigande priser. Dessutom stärks utvecklingen av löntagarnas köpkraft genom skattelättnader både i år och nästa år. Vi förutspår att hushållens reala disponibla inkomster i år växer med 3,2 %. Nästa år blir inkomstökningen knappt en procentenhet lägre.

Konsumtionstillväxten avtar nästa år

Den privata konsumtionen har redan flera år vuxit snabbare än genomsnittet. Tillväxten har hållits uppe av ett starkt konsumentförtroende, låga räntor och stabila ekonomiska utsikter. I år växer den privata efterfrågan med 3,3 %. Nästa år avtar tillväxten och blir 2,5 %, vilket förutom på inkomstutvecklingen även beror på stigande bolåneräntor med ökade lånekostnader som följd. Bilhandeln är redan på

väg att plana ut, och konsumtionen av andra kapitalvaror ökar också långsammare än förut.

Inflationen ökar men är fortfarande lägre än i övriga euroområdet

I juli steg råoljepriset till ny rekordnivå och är högre än vår prognos i våras. Störningar i oljeproduktionen, den ökade konsumtionen i Kina, politiska konflikter och våldshandlingar i de viktigaste oljeproducerande regionerna bidrar till att hålla upp oljepriset (se ruta). Bostadspriserna har fortsatt att stiga, men i snabbare takt än vår bedömning i våras. Vi förutspår att inflationen i år och nästa år uppgår till 1,4 %. När inflationstrycket från oljepriset lättar kommer effekten av den stigande räntenivån i förgrunden. Finland kommer även framöver att ha en lägre inflation än i övriga euroområdet.

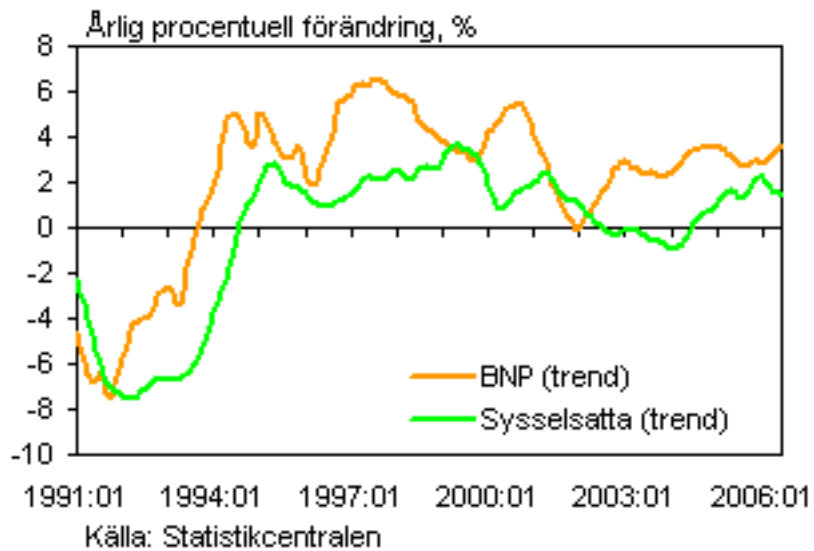
Maskin- och byggnadsinvesteringarna åter på väg upp

Investeringarna ökar klart under detta år. Under första halvåret står byggbranschen för den största ökningen. Även om antalet bygglov och påbörjade byggnader pekar på att tillväxten småningom är på väg att plana ut räknar vi med att bostadsbyggandet i år ökar med 7,5 % och övrigt husbyggande med 8 %. I takt med att industrin tar fart ökar även investeringarna i maskiner och utrustning avsevärt i år, totalt med 8 %. Mark- och vattenbyggnadsverksamheten växer i år med 3 % framförallt tack vare redan påbörjade stora offentliga projekt. Totalt sett beräknas de privata investeringarna i år öka med 7 %. Nästa år planar investeringsökningen ut. Men såväl bostads- och husbyggandet som investeringarna i maskiner och utrustning fortsätter att öka i en takt av ca 5 %. Allt som allt förutses de privata investeringarna nästa år stiga med 4,3 %.

Sysselsättningen förbättras

Sysselsättningsutsikterna i Finland är ljusa. Arbetslösheten har klart sjunkit under första halvåret 2006. När industrin och byggbranscher växer med hög fart förbättras sysselsättningsläget något mer för män än för kvinnor. Också för långtidsarbetslösa ser sig utvecklingen positiv: deras antal minskade under första kvartalet 2006 med 5,3 % och under andra kvartalet med hela 8,8 % jämfört med ett år tidigare.

BNP och sysselsättning 1991:01 - 2006:06

Tillväxten i antalet sysselsatta har avtagit något under de senaste månaderna efter den branta uppgången i slutet av 2005. Det är dock uppenbart att den fortsatt starka ekonomiska tillväxten ger nya impulser som förbättrar sysselsättningen under andra halvåret 2006. I år beräknas de sysselsatta vara i genomsnitt 1,6 %, eller 38 000 personer, fler än i fjol. Nästa år avtar den ekonomiska tillväxten något och ökningen i antalet sysselsatta sjunker till 24 000 personer.

Även arbetskraften har de senaste månaderna ökat något långsammare än förut. Goda sysselsättningsutsikter aktiverar emellertid till att söka sig ut på arbetsmarknaden eller åtminstone till att hålla sig kvar där, vilket leder till att arbetskraften i genomsnitt i år växer med 0,9 % från förra året. Det betyder att arbetskraften ökar med 23 000 personer. Tillväxttrenden planar ut nästa år då arbetskraftstillväxten blir 15 000 personer. Tillväxten i arbetskraften kan delvis förklaras av rent demografiska faktorer. Enligt Statistikcentralens befolkningsprognos ökar befolkningen i arbetsför ålder i år med 0,3 % och nästa år med 0,4 % från året innan. Enligt samma prognos kommer åldrandet i de stora åldersklasserna att stoppa tillväxten i befolkningen i arbetsför ålder först omkring 2012.

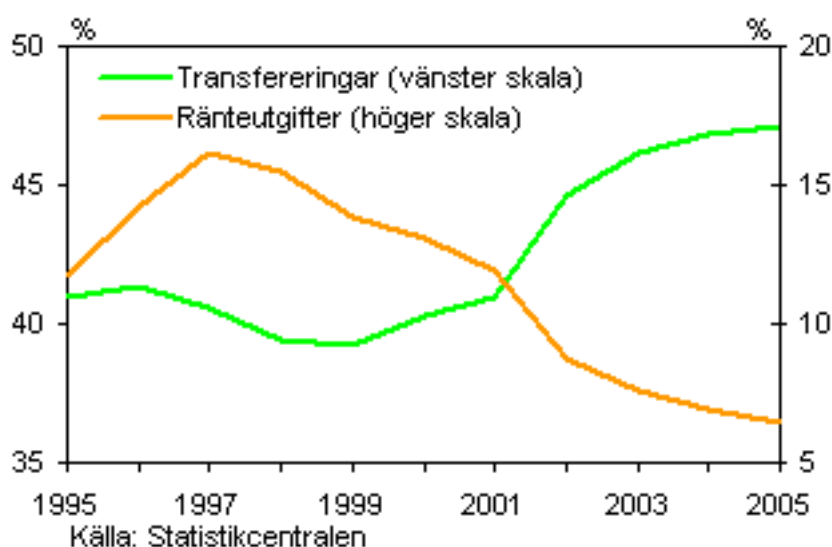
Enligt sysselsättnings- och arbetskraftsprognoser sjunker arbetslösheten i år i genomsnitt till 7,7 % och nästa år till 7,3 %. Den markanta ökningen i antalet sysselsatta höjer sysselsättningsgraden i år i genomsnitt till 69,0 % och nästa år till 69,4 %. Den sittande regeringen kommer av allt att döma att nå målet 100 000 nya jobb på ca 10 000 när.

Oväntat stor ökning i statens skatteinkomster förra året

Överskottet i statsfinanserna förblev förra året närapå oförändrat, dvs. ca 600 miljoner euro. Den kraftiga

uppgången i försäljningen av kapitalvaror och i privata investeringar gav staten stora momsintäkter. Men ökningen i intäkterna från förvärvs- och kapitalinkomstskatterna på hela 7,5 % överträffade klart alla prognoser. Ökningen förklaras av den kraftiga tillväxten i kapitalinkomsterna och lönesumman, ökade löner och arvoden med högre marginalsatt och skattejusteringen av utdelningen från kommunerna till staten. Däremot sjönk intäkterna från samfundsskatten med 4,4 %. Tillväxten i statens konsumtionsutgifter blev något lägre än väntat, 3,3 %. Kommunernas statsandelar ökade med 6,9 %.

Ränteutgifter och transfereringar, andelar av statens utgifter 1995 - 2005

Vidstående figur åskådliggör den enda väsentliga förändringen i statens utgiftsstruktur under de senaste tio åren: förändringarna i andelen ränteutgifter för statsskulden och i andelen utbetalade transfereringar har varit nästan motsatta. I euro beräknat växte statsskulden på 1990-talet och började minska 1999, men 2005 var den närapå lika stor som tio år tidigare, drygt 60 miljarder euro. Under samma period minskade emellertid ränteutgifternas andel av statens totala utgifter med hela 5,3 procentenheter. Det berodde inte på amorteringen av skulden utan på den allmänna nedgången i räntenivån och på ökningen på 14 % i divisorn för andelen, statens totala utgifter.

Den krympande andelen ränteutgifter skapade utrymme för en tillväxt på 6,1 procentenheter i utbetalda transfereringar 1995-2005. Av dessa transfereringar har drygt 80 % gått till kommuner och socialskyddsfonder, i huvudsak till Folkpensionsanstalten. Kommunernas statsandelar har ökat för att kompensera skatteintäktsbortfallet på grund av höjningen av förvärvsinkomstavrdraget i kommunalbeskattningen och för att finansiera kommunal service. Till Folkpensionsanstalten har åter gjorts

överföringar för utbetalning av olika sociala förmåner till hushållen. Att tillväxten i transfereringarna den senaste tiden har avtagit något beror bland annat på att inga lättnader gjorts i kommunalbeskattningen och att Folkpensionsanstaltens socialförsäkringsavgifter höjts. De minskade ränteutgifterna har även bidragit till att skapa utrymme för lättnader i statsbeskattningen.

Justeringen av kommunernas inkomstskatteutdelning innebär att tillväxten i intäkterna från kommunalskatten i fjol blev något lägre än prognostiserat, dvs. 4 %. Kommunernas konsumtionsutgifter ökade något snabbare än förutsett, i en takt av 5,6 %. Genom att investeringstillväxten avstannade och statsandelarna ökade med 6,9 % minskade kommunernas underskott dock med 143 miljoner euro. Till den klara nedgången i offentliga investeringar bidrog i väsentlig grad omstruktureringarna av delvis teknisk natur i vissa arbetspensionsbolag. När arbetspensionsanstaltens och övriga socialskyddsfonders överskott ökade nästan enligt prognosen, dvs. med drygt en halv miljard euro, ökade hela offentliga sektorns överskott (EMU-överskottet) med drygt 600 miljoner euro så att det i förhållande till BNP steg med en halv procentenhet.

Överskottet i statsfinanserna växer i år

I år växer överskottet i statsfinanserna klart, dvs. med ca 800 miljoner euro. Ökningen förklaras framförallt av den redan nu kända uppgången i dividendutdelningen till staten på närmare 500 miljoner euro. Intäkterna från mervärdesskatten väntas växa i god takt, dvs. med ca 7 %. Lättnaderna i förvärvsinkomstbeskattningen är i år relativt stora och förmögenhetsskatten har slopats, men tack vare den höga tillväxten i lönesumman och företagets resultat ökar statens inkomst- och förmögenhetsskatteintäkter en aning. Statens konsumtionsutgifter stiger måttligt och investeringarna krymper något. Kommunernas statsandelar ökar med 9 %, men tillväxten på 10 % i transfereringarna till socialskyddsfonderna är till stor del teknisk. Den mervärdesskatt som tidigare intäktsfördes för Folkpensionsanstalten som kapitalöverföring betalas nu till anstalten som transferering.

Kommunernas underskott krymper i år med ca 350 miljoner euro. Deras skatteintäkter ökar med nästan 8 %, då lönesumman växer avsevärt, kommunalbeskattningen stramas åt en aning och intäkterna även från samfundsskatten ökar klart. Samtidigt fortsätter kommunernas konsumtionsutgifter att stiga i hög takt. Arbetspensionsanstaltens och övriga socialskyddsfonders överskott växer i år med en och en halv miljard euro. Till ökningen bidrar framförallt att lönesumman, som utgör grunden för anstaltens premieintäkter, växer kraftigt och

att sociala förmåner och bidrag ökar endast långsamt. Hela den offentliga sektorns överskott i förhållande till BNP ökar med 1,4 procentenheter. Främst till följd av lättnaderna i statsbeskattningen och den goda ökningstakten i BNP-värdet sjunker skattegraden med 0,2 procentenheter.

Tillväxten i intäkterna från den indirekta beskattningen avtar nästa år

År 2007 beräknas överskottet i statsfinanserna minska med hela 500 miljoner euro. Skattelättnaderna blir mindre än året innan, men på grund av lönesummans långsammare ökningstakt kommer tillväxtbanan för intäkterna från förvärvsinkomstbeskattningen fortfarande att vara svagt negativ, och som en följd av den dämpade tillväxten i privat konsumtion avtar tillväxten klart även i intäkterna från indirekta skatter. Den höga nivån på dividendutdelningen till staten 2006 antas till stor del vara en tillfällig företeelse. Statsandelarna och överföringarna till socialskyddsfonderna fortsätter att öka kraftigt. Intäktsföringen från statens pensionsfond till budgetekonomin minskas med 500 miljoner euro.

Kommunernas underskott minskar åter med ca 350 miljoner euro, då deras skatteintäkter fortsätter att öka kraftigt. I beräkningarna har antagits att kommunalbeskattningen ytterligare stramas åt en aning. Arbetspensionsanstaltens och övriga socialskyddsfonders premieintäkter beräknas öka i en klart lägre takt än i år. Deras överskott beräknas därför nästa år vara i det närmaste oförändrat. Den offentliga sektorns EMU-överskott vänder svagt nedåt. Skattegraden sjunker med 0,6 procentenheter.

Mot att ännu 2003 ha ökat med två procentenheter beräknas den offentliga sektorns skuld (EMU-skulden) i förhållande till BNP 2005-2007 sjunka i en årstakt av omkring fyra procentenheter till 32 % vid slutet av nästa år, dvs. långt under den övre gränsen på 60 % i stabilitets- och tillväxtpakten.

Gynnsam ekonomisk utveckling ger beredskap för avtagande tillväxt

Totalbeskattningen i Finland har lindrats avsevärt de senaste åren. Den totala skattegraden uppgick 2000 till 48 % och beräknas nästa år ligga på ca 43 %. I takt med skattelättnaderna har det offentliga överskottet minskat markant. Finanspolitiken har således varit expansiv och tillväxtfrämjande. Det oaktat har den internationella ekonomin och dess återverkningar på vår utrikeshandel varit den kraft som starkast påverkar den ekonomiska konjunkturen i Finland. Att skatteintäkterna i följd var större

än väntat och sannolikt blir det också i år förklaras av en högre ekonomisk tillväxt än prognostiserat. Det oväntat goda inkomstflödet borde få stärka den offentliga sektorns finansiella ställning såsom var fallet under andra hälften av 1990-talet. På det sättet går det att låta utgiftsautomatiken i den offentliga sektorn minska det offentliga överskottet när konjunkturerna försvagas, vilket skedde 2001-2003. Då en stor del av befolkningen går i pension är det skäl att bereda sig på ett ökat offentligt utgiftstryck även på längre sikt.

Statens utgiftsutveckling under de närmaste åren skall begränsas med hjälp av utgiftsramar som regeringen fattar beslut om för reala utgifter under åren framöver. Hit hör dock inte konjunkturbetingade socialutgifter. Utgiftsramarna kan ändå inte helt styra utvecklingen av de reala utgifterna. Exempelvis i mars detta år justerades den tidigare utgiftsramen för utgifterna under nästa år. Utgiftsramarna för 2007-2011 är i varje fall rätt strama. Statens basutgifter (exkl. ränteutgifter) växer 2007-2011 realt med i genomsnitt 0,5 %, då motsvarande siffra för 2004-2007 är 1,5 %. Skärpningen återspeglas i hela den offentliga sektorn vars konsumtionsutgifter 2007-2011 väntas växa med i genomsnitt 0,8 % per år. Under perioden 2000-2005 var ökning i dessa utgifter i genomsnitt cirka en procentenhet högre.

Främst i kommunernas konsumtionsutgifter blir realltillväxten 2007-2011 troligen högre än i utgiftsramen, om kommunerna ens tillnärmelsevis försöker hålla fast vid sina åtaganden. Under de allra närmaste åren, medan tillväxten är hög, är det möjligt att kommunerna klarar utgiftstrycket utan att deras finansiella ställning försvagas och utan att staten behöver skjuta till mer än vad utgiftsramarna tillåter. Men om tillväxten mattas av till ett par procent under åren 2008-2011, vilket är möjligt, kan kommunernas ekonomi försämrans markant. Detta ställer omedelbart krav på staten, som dock först i sista hand bör träda in för att få kommunalekonomin i balans.

Med hänsyn till det som redogjorts för ovan är det uppenbart att staten borde förbereda sig för sämre tider, och det lönar sig därför inte att gå fram kortsiktigt exempelvis på skattesänkingsfronten. I skattepolitiken bör fokus ligga på skattestrukturen. Kapitalinkomstskatteprocenten är låg i förhållande till förvärvsinkomstbeskattningens nivå. Denna disproportion snedvrider inkomstfördelningen och leder till skatteplanering. Kapitalinkomstbeskattningen kunde skärpas måttligt och förvärvsinkomstbeskattningen lindras i motsvarande grad så att de totala skatteintäkterna knappast alls skulle förändras. Om det makroekonomiska läget förblir gynnsamt, kunde totalbeskattningen lindras i någon mån.

INTERNATIONELL EKONOMI

Totalproduktion, volymtillväxt , %	2005	2006p	2007p
Förenta staterna	3.2	3.3	2.8
Euro-12	1.3	2.4	2.6
Tyskland	1.0	2.1	2.0
Frankrike	1.2	2.2	2.6
Italien	0.0	1.8	2.4
EU 25	1.6	2.6	2.7
Sverige	2.7	3.7	3.2
Storbritannien	1.9	2.3	2.5
Japan	2.6	3.0	2.8
Ryssland	6.4	6.0	6.0
Kina	9.9	10.5	9.5
Källa: BEA, BOFIT, Eurostat, Löntagarnas forskningsinstitut			

FÖRSÖRJNINGSBALANS

	2005	2005	2006p	2007p
	Mrd. €	Procentuell volymförändring , %		
Bruttonationalprodukt	157.4	2.9	5.1	3.5
Import	56.9	12.3	8.8	4.5
Totalt utbud	214.3	5.3	6.1	3.8

Export	65.8	7.3	12.0	6.2
Konsumtion	116.3	3.2	2.8	2.3
- privat	81.5	3.8	3.3	2.5
- offentlig	34.8	1.6	1.5	1.8
Investeringar	29.5	3.3	6.5	4.0
- privata	25.4	5.9	7.0	4.3
- offentliga	4.1	-10.4	-3.4	-1.8
Lagerförändring (inkl. statistiskt fel)*	2.6	0.0	0.0	0.0
Total efterfrågan	214.3	5.3	6.1	3.8
*Effekt på den totala efterfrågan, procentenheter.				
Källa: Statistikcentralen, Löntagarnas forskningsinstitut				

NYCKELTAL I PROGNOSEN

	2005	2006p	2007p
Arbetslöshet, %	8.4	7.7	7.3
Arbetslösa (1 000-tal)	220	204	195
Sysselsatta (1 000-tal)	2401	2439	2463
Sysselsättning, %	68.0	69.0	69.4
Inflation, konsumentprisindex, %	0.9	1.4	1.4
Lönenivå, lönenivåindex, %	3.9	3.1	2.8
Hushållens disponibla realinkomst, %	1.0	3.2	2.3

Bytesbalansöverskott, mrd. €	7.2	8.5	10.4
Handelsbalansöverskott, mrd. €	7.7	9.6	11.7
Statens finansiella överskott, mrd. €	0.6	1.4	0.9
	0.4	0.9	0.5
% av BNP			
Offentliga sektorns finansiella överskott, mrd. €	3.9	6.5	6.3
	2.5	3.9	3.6
% av BNP			
Offentlig EMU-skuld, % av BNP	40.5	36.1	32.0
Skattegraden, %	43.9	43.7	43.1
	2.2	3.1	3.8
Korta räntor (3 mån. Euribor)			
Långa räntor (10 års statsobligationsränta)	3.4	4.0	4.6
Källa: Finlands Bank, Statistikcentralen, Löntagarnas forskningsinstitut			

PROGNOS 29.8.2006

PROGNOS

Tilläggsuppgifter:

Prognoschef
Pekka Sauramo
Tel. 358-9-2535 7357
e-mail:
Pekka.Sauramo@labour.fi

Informatör
Heikki Taimio
Tel. 358-9-2535 7349
e-mail:
Heikki.Taimio@labour.fi

OLJAN OCH EKONOMIN

I mitten av juli ledde kriget i Libanon till att priset på Brentolja nådde ny rekordnivå, över 78 dollar per fat. Under årets första hälft låg oljepriset kring 60-65 dollar. Priserna var redan då klart högre än året innan. Situationen i somras återspeglade mycket väl oljemarknadens karaktär under den senaste tiden. Våldshot, konflikter och produktionsstörningar gör marknadsaktörerna nervösa och nyheterna får omedelbart genomslag i priserna. Efter Irakkriget har oljemarknaderna politiserats ytterligare och redan rykten gör priserna volatila. Just nu är det konflikten mellan Iran och västmakterna om rätten att anrika uran, kidnappningar och våldshandlingar i Nigerdeltat och nedskärningar i oljeproduktionen i Alaska som driver upp oljepriserna. För ett år sedan dominerade orkanerna i Mexikanska bukten rubrikerna.

Även små produktionsstörningar reflekteras i priserna eftersom efterfrågan på oljeprodukter inte är elastisk. Oljebufferten i beredskapslagren kan inte snabbt tas i bruk. Dessutom saknar produktionssidan snabbt tillgängliga reserver för att förädla oljan. Balansen på oljemarknaden är skör. Bakom den nuvarande knappa oljetillgången ligger det snabbt ökade oljebehovet i Kina. Den internationella energiorganisation IEA har bedömt att efterfrågan på oljeprodukter i världen i år växer med 1,4 %. Nästa år accelererar tillväxten till 1,8 %. Tillväxten kan tillskrivas den gynnsamma världsekonomiska utvecklingen.

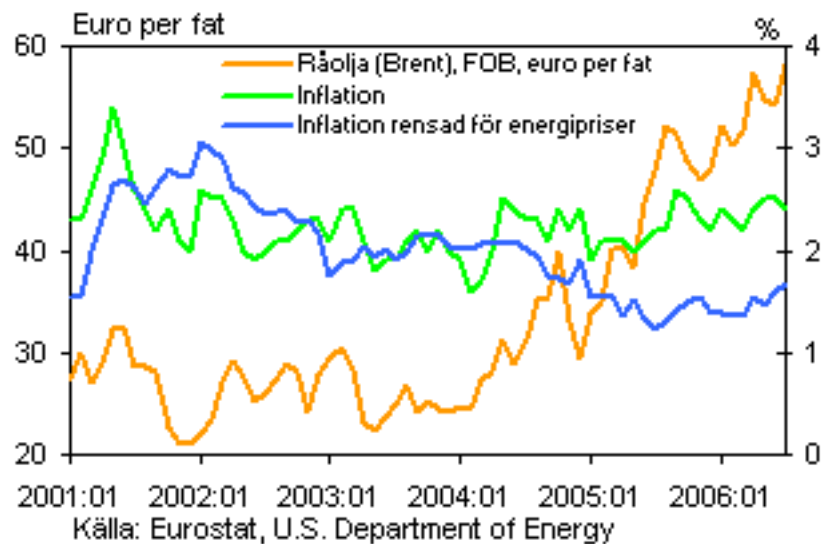
I OECD-länderna är tillväxten i oljeefterfrågan klart lägre än den ekonomiska tillväxten, i år 0,3 % och nästa år 0,8 %. Energieffektiviteten i ekonomin har successivt ökat, och oljeprisstegringen dämpar i någon mån hushållens konsumtion exempelvis av bilbränsle. I Europa, där det relativa bränslepriset på grund av beskattningen är högre än exempelvis i USA, väntas tillväxten i efterfrågan på oljeprodukter stanna av. Däremot tar tillväxten i oljeefterfrågan fart i Kina och stiger från 2,6 % i fjol till 6 % i år och 5,5 % nästa år. Också i Indien ökar oljeefterfrågan i snabb takt.

EFTERFRÅGAN PÅ OLJA I OLIKA REGIONER (MILJONER FAT PER DAG)

	Förändring, milj. fat			Årlig procentuell förändring, %		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007
Nordamerika	0,09	0,16	0,39	0,3	0,6	1,5
Europa	0,01	-0,01	0,00	0,0	-0,1	0,0
OECD Stilla havet	0,10	0,00	0,01	1,2	0,0	0,1
Kina	0,17	0,41	0,39	2,6	6,1	5,5
Övriga Asien	0,16	0,10	0,23	1,8	1,2	2,6
Asien totalt	0,43	0,51	0,63	1,8	2,1	2,6
F.d. Sovjetunionen	0,05	0,05	0,03	1,3	1,3	0,8
Mellanöstern	0,32	0,33	0,34	5,6	5,4	5,3
Afrika	0,08	0,07	0,07	3,0	2,4	2,4
Latinamerika	0,13	0,10	0,11	2,7	2,0	2,1
Världen	1,11	1,21	1,57	1,3	1,4	1,8
Källa: IEA, Oil Market Report, July 2006						

Tillväxten i den dagliga efterfrågan i världen uppgår i år till 1,2 och nästa år till drygt 1,5 miljoner fat. Oljeproduktionsökningen utanför Opec, i år 1,1 och nästa år 1,7 miljoner fat, täcker efterfrågetillväxten. Av produktionstillväxten beräknas 60 % komma från Afrika eller före detta Sovjetunionen. Amerikanska kontinenten står för 30 % av ökningen. Den prognostiserade produktionsökningen baserar sig dels på öppning av nya oljefält, dels på låga jämförelsetal på grund av produktionsstörningarna i Mexikanska bukten och investeringsproblemen i ryska oljebolag (Yukos och Sibnef). Om Opecländerna för sin del håller uppe produktionen, antas läget på oljemarknaden totalt sett inte skärpas. Opecländerna har också en del reserver kvar för råoljaproduktion.

Inflation och oljepris i euroområdet 2001:01 - 2006:07

För närvarande är situationen på oljemarknaden således på väg att stabiliseras. För de råoljeavslut som skall göras om ett halvår är priserna redan på väg nedåt, men prisnivån ligger ännu klart över 70 dollar per fat. En jämförelse av färskta tillväxtprognoser för efterfrågan och utbudet på råolja pekar på att någon markant nedgång i oljepriset inte är att vänta nästa år. Världsekonomin måste anpassa sig till ett högt oljepris. Det är givetvis omöjligt att förutse förändringar i den internationella politiken, och de risker de innebär för oljepriset och oljetillgången är också i fortsättningen betydande.

Oljeprisstegringen har haft en avsevärd effekt på världsekonomin. Internationella valutafonden (IMF) har bedömt att till och med hälften av bytesbalansunderskottet i Förenta staterna under de två senaste åren beror på det höga oljepriset. I industriländerna leder en oljeprisstegring omedelbart till att BNP-tillväxten dämpas och inflationen ökar. Världshandeln har totalt sett minskat på grund av det höga oljepriset. Även om ekonomin i de oljeproducerande länderna har gagnats av ett förbättrat bytesförhållande kan deras ökade importefterfrågan inte kompensera den ekonomiska avmattningen i de oljeimporterande länderna. På medellång sikt sker en anpassning. Bytesbalansen tenderar att nå jämvikt via växelkurserna. Enligt IMF dämpar ett permanent högre oljepris den ekonomiska tillväxten i industriländerna och ger fart åt inflationen. Den reala växelkursen försvagas och de långa realräntorna sjunker temporärt. I IMF:s modellberäkningar är effekterna på den amerikanska ekonomin en aning kraftigare än på ekonomin i andra industriländer.

Finland är i det avseendet i en bättre ställning än andra länder på grund av sitt geografiska läge. Finlands östhandel

har redan under flera år vuxit i snabb takt. Tack vare ökade exportmöjligheter har de negativa effekterna av oljeprisuppgången i Finland relativt sett blivit mindre än i övriga euroländer.

På grund av oljepriset har inflationen i euroområdet stigit klart över det uppsatta målet på 2 % och den senaste tiden legat på ca 2,5 %. Om inflationen rensas för energipriser ser man att kärninflationen ligger under målnivån. Av oljepriset orsakade kompensationskrav syns åtminstone inte ännu i form av löneinflation, och pristrycket har inte heller spritt sig utanför energisektorn.

Europeiska centralbanken kan, om den så önskar, beakta detta i penningpolitiken och bromsa räntehöjningstakten. I USA har läget varit ett annat. Där har den underliggande inflationen varit klart högre än i Europa och centralbanken har tvingats höja räntan upprepade gånger för att dämpa inflationstrycket. För penningpolitiken i Europa ger detta ett manöverutrymme med vars hjälp farten i den spirande ekonomiska tillväxten i euroområdet inte stoppas av räntehöjningar på grund av en strikt tillämpning av inflationsmålet.

PROGNOS 29.8.2006

PROGNOSER MED MAKROMODELL

BNP, %	2006	2007	2008
Basprognos	4.4	3.7	3.5
Alternativ 1	4.5	4.1	4.1
Alternativ 2	4.4	3.5	3.2

Här presenteras Löntagarnas forskningsinstituts nya makromodellprognoser. Modellprognoserna är inte institutets officiella prognoser. De användas dock som stöd i institutets prognosarbete. Basprognosen, som bygger på samma antaganden som institutets officiella prognos, är konstruerad så att de faktorer som bestäms utanför modellen reagerar enligt institutets prognossystem. I basprognosen är tillväxtsiffran för 2006 lägre än i den officiella prognosen. Detta beror på att modellberäkningen inte separat har beaktat att tillväxten under första halvåret 2006 varit högre än prognostiserat. I basprognosen antas att dollarn försvagas successivt fram till slutet av 2008 som en reaktion på den väntade avmattningen i den ekonomiska tillväxten i USA. Följaktligen skulle man för en euro få i genomsnitt 1,30 dollar 2007 och 1,35 dollar 2008. I modellstrukturen påverkar eurons kurs mot dollarn konkurrenskraften hos den finländska exportindustrin via export- och importpriserna så att exporten minskar när dollarn deprecierar. Detta har självfallet också dynamiska effekter på den övriga ekonomin.

Med modellen har institutet också gjort två alternativa scenarier för utvecklingen. I det första, "optimistiska", scenariet (Alternativ 1) antas att den ekonomiska tillväxten i Europa i år och de två därpå följande åren är något högre än i de senaste prognoserna och dessutom antas att dollarkursen ligger kvar på nuvarande nivå. En sådan utveckling ger tillväxtsiffror som 2006 är 0,1 och 2007 0,4 procentenheter högre än i basprognosen. År 2008 skulle BNP-tillväxten vara 4,1 %, dvs. 0,6

PROGNOS

Tilläggsuppgifter:

Prognoschef
Pekka Sauramo
Tel. 358-9-2535 7357
e-mail:
Pekka.Sauramo@labour.fi

Informatör
Heikki Taimio
Tel. 358-9-2535 7349
e-mail:
Heikki.Taimio@labour.fi

procentenheter högre än basprognosens 3,5 %.

I det andra scenariet (Alternativ 2) antas räntorna 2007 och 2008 ligga en procentenhet högre än i basprognosen. Dessutom antas att tillväxten i euroområdet på grund av högre räntor är något långsammare än i basprognosen. En sådan utveckling skulle innebära att tillväxten 2007 och 2008 blev 0,2 respektive 0,3 procentenheter lägre än i basprognosen.